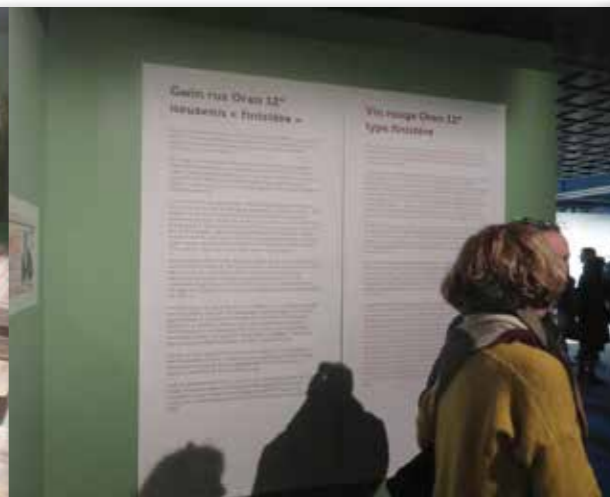

Bistro !¹, un diskouezadeg dibar e Porzh-Mirdi Douarnenez

Dibar eo a-fet danvez, sur, pa ginnig d'ar weladennerien ober ur bourmenadenn e bed an tavarnioù martoloded etre ar bloavezhioù 50 ha 70, hag e-ser se anavezout donoc'h micher ar pesketaerezh, ha ledanoc'h c'hoazh ekonomiezh porzh ha kêr Douarnenez. Dibar eo ivez abalamour d'an doare m'eo bet kaset ar raktres da benn dre ur c'henlabour stank etre enklaskerien a youl vat ha tud a vicher war ar virdioniezh, ar sokiologiezh, an etnologiezh. Dibar erfin dre ar plas zo bet graet d'ar brezhoneg.

Diskouezadeg nevez Porzh-Mirdi Douarnenez.

Brudet a-walc'h eo kêr Douarnenez evit tavarnioù niverus porzh ar Rosmeur hag an aergelc'h laouen a vez enno ingal, gant sonerezh ha festoù liesseurt. Padal, an tavarnioù-se zo pell-mat diouzh ar pezh e oant tri-ugent vloaz zo pe belloc'h c'hoazh, ha kalon an diskouezadeg eo istor an emdroadur-se.

➤ AR BLOAVEZHIOÙ 50-60 : AN DAVARNOUREZ, PATRONEZ HA SKEUDENN WAREZUS

En tavarnioù e veze rannet ar gounid. Enno e veze dalc'het ha maget a-hed ar bloaz ar c'hef skoazell. Liammet start gant hec'h akipaj e c'hoarie an davar-nourez perzh ar vankourez, o prestiñ hag oc'h ober astennoù d'ar vartoloded. Diganti e veze alies goulennet ivez kemer lodennoù en ur vag evit sikour ur mestrouer d'en em lañsañ. Dre ar stumm kevrannegezh pobl-se e oa an davar-nourez e-touez kouraterien ar vag hag an akipaj. Alies-mat e rae war-dro kontouriezh an troiadoù pesketaerezh, o prientiñ ar pourvezioù bourzh hag o paeañ anezho d'ar genwerzhourien a bep seurt. Ul lec'h "etre daou" e oa an davarn ivez, ur bazenn etre mor ha douar, etre ar vuhez er bourzh hag an distro d'ar gêr : lec'h ul lid tremen, gant e alc'hwezioù hag e lusk. Pouezus-kenañ d'ur c'houlz ma oa start d'ar vartoloded

tremen trumm eus ar vuhez labour war vor d'an distro e lojerizoù enk ha trouzus. E dibenn ar bloavezhioù 60 e cheñch ar mod gopr diouzh al lodenn. Gant astenn implij ar chekennoù e ya war goll lid ar rannañ argant en davarn.

➤ AN TAVARNIOÙ ER BLOAVEZHIOÙ 70-80

Diwar ar pesketaerezhioù nevez kaset war morioù pelloc'h, evel an touneta pe ar grillheta, e voe hiroc'h ezvezañs an akipajoù. Kement-se a zegasas kemm e boazioù an tavarnioù, darempredet nebeutoc'h. Dav e voe dezho cheñch evit bezañ diouzh pratikoù nevez : aliesoc'h e tigorjont da noz, liesseurtaat a rejont o evajoù, staliet e voe juke-box, flipper, baby-foot. Liesseurtoc'h ha ledanoc'h e teue an ostizerezh da vezañ, douget muioc'h d'ar fest. En desped da gement-se ne oa ket aet an tavarnioù da get. Pa vezent en aod e chome an akipajoù stag ouzh o lec'hioù ardamezus. Re wir eo n'o doa ket mui an hevelep perzh. War an dichal e oa o fouez ekonomikel.

➤ UR MOD MIRDIONIEZH DIGUSTUM

Ar raktres a oa dastum ha diskouez testenioù war perzh sokial hag ekonomikel an tavarnioù martoloded eus deroù an 20^{vet} kantved betek ar bloavezhioù 70-80. Diazezet eo bet war ur mod hag a vez anvet "mirdioniezh

ebarzhus". N'eo ket dianav an doare-se, bet lakaet er pleustr e Kanada pe er Stadoù-Unanet da skouer (*citizen science*) met en hor bro ez eo c'hoazh dibaot a-walc'h, dreist-holl er mirdioù. Ar pal eo tostaat ar mirdioù ouzh ar geodedourien, ober a seurt na vefent ket mui "temploù" diamen a ra aon d'an dud voutin, met kentoc'h "foromoù"² ma c'hell pep hini kavout e blas, lec'hioù eskemm. Evit se e vez lakaet war-sav ur c'henlabour etre tud a vicher (mirdioniourien, etnologourien, sokiologourien...) ha tud a youl vat, hep disoñjal ar strollegezhioù lec'hel, perzh ar re ziwezhañ-se o vezañ dreist-holl war an arc'hantañ. Amañ e oa bet evel-se kenlabour war an dachenn gant ur skipailhad enklaskerien ha dastumerien a youl vat bodet dindan an anv Martoloded ouzh an eor, skipailh arben-nigourien ar mirdi hag ar gevredigezh Emglev Bro Douarnenez gant homañ ur perzh mil bouezus hanterouriezh ha kenurzhieriezh. Rak evel ma lavar Olivier Dussauze, goprad ar gevredigezh : "Etre an dud kustum d'ar vuhez sevenadurel hag ar besketaerien gozh, tud kalet anezho, daou endro disheñvel, n'eo ket sur e vije bet aes an darempred anez youl start ar mirdi hag hol labour deomp."

Mich Beyer

1. Eus ar 6 a viz Ebrel 2019 d'ar 1^{añ} a viz Du 2020 Serret da Lun, nemet e-pad ar vakañsoù-skol.

2. "Marins à l'ancre" *Ethnographie d'un projet de muséologie inclusive* gant Claude Le Guill.

➤ Testeni Marivon, bet kemeret perzh en enklask tri bloavezh-pad

"E penn kentañ savidigezh "Martoloded ouzh an eor" e oamp ur pemzek bennak bodet gant Emglev Bro Douarnenez evit heuliañ devezhioù stummadur prientet gant tud a vicher, sokiologourien hag etnologourien. Tud all zo deuet tamm-ha-tamm ha neuze e oamp un tregont bennak. A bep seurt tud a oa, paotred koulz ha merc'hed, etre tregont vloaz hag oad al leve. Micherioù disheñvel ganto, pezh a oa dedennus-tre, pep hini o tegas e sell hag e ouiziegezh war al labour. Evit ar braz eus an dastumerien-se e oant bet da gentañ desachet war-zu ar raktres evit abegoù afektivel, lod o vezañ bugale pe bugale-vihan tud a vor pe patronezed tavarnioù. Tro hon eus bet evel-se da skoulmañ aesoc'h darempredoù a fiziñs. Da skouer, e-touez ur bern reoù all hon eus gallet selaou, enrollañ, filmañ an itron Chorlay par ma c'hellemp, a-hed an tri bloavezh m'eo padet an enklask. Lavaret he doa dimp : "Ma ne gontomp ket, ni ar patronezed kozh, piv all a raio" ! Ur gwir blijadur, ha tro da c'hoarzhin ivez ! Padal ne oant ket bet holl ken aes da lakaat 'barzh ar jeu, lod eus ar patronezed zoken o doa nac'het. Dav eo lavaret ivez omp bet sikouret kalz gant ar fiziñs lakaet ennomp gant Kelig-Yann Cotto, rener ar mirdi, hag ar blijadur en deus diskouezet o kenlabourat ganimp, o heñchañ ac'hanomp. Un avantur dispar ha liammoù kreñv skoulmet etre an dastumerien, an dud aterset hag an dud a vicher. Fier-ruz on pa 'z eus ennon ivez bremañ ul lodenn bouezus eus istor Douarnenez hag a faot din rannañ gant ur bern tud !"

➤ Ar brezhoneg lakaet war wel

Lezomp ar gaoz gant Olivier Dussauze, goprad Emglev Bro Douarnenez ha kenurzhier an diskouezadeg

"Adal ar penn kentañ, pa oamp krog da labourat war an diskouezadeg gant ar Porzh-Mirdi e oa bet lakaet ar yezh 'barzh ar jeu. Kement-se ne oa ket marteze un dra anat na boas evit ar mirdi met degemeret e oa bet hor goulenn diouzhtu, ha gwelet zoken evel un elfenn a bouez evit daou abeg : e-ser studiañ emdroadur ar pesketaerezh, an ekonomiezh ha neuze an tavarnioù e-kerzh an 20^{vet} kantved e c'hellemp kaout ivez ur skeudenn gelennus eus hini ar brezhoneg e Douarnenez. Da eil, kalzik a vrezhonegerien a oa er skipailh dastumerien ha faotañ a rae dezho atersañ an dud e brezhoneg bep tro ma oa tu. Ne oa ket bet aes atav, lod eus an dud aterset o doa nac'het : "N'eo ket brav ma brezhoneg... Re bell amzer zo... Moi, c'est du douarneniste...". Met evit lod all hor boa santet e oant fier da vezañ filmet hag enrollet en o yezh-vamm. Klasket hon eus diskouez bezañs an div yezh en ur sal gouestlet d'an dastum, gant bommoù frazennoù skrivet ouzh ar mogerioù hag un diell klevet ma vezont klevet par-ouzh-par. Hag erfin, war ginnig Emglev Bro Douarnenez, ur c'hinnig degemeret ken aes ha tra, eo bet troet an holl banelloù displegañ e brezhoneg. Pannelloù daou vetr uhelder, n'eo ket re fall !"